

zich uiterst terughoudend zouden opstellen met betrekking tot de arbeidsgeschiktheid van hartpatiënten, m.a.w. als in dit opzicht naar de patiënt zou worden geluisterd, dan kunnen ook patiënten met boezemfibrilleren passend werk vinden. Ook nu verwijs ik naar mijn artikel „Gemaskerde werkloosheid” dat immers de keerzijde van de medaille belicht.¹ Exact dezelfde hartaandoening wordt in het ene geval niet ernstig genoeg geacht om iemand voor een schadeclaim in aanmerking te laten komen en in een ander geval ge- of misbruikt om een hogere verzekeringspremie te eisen of iemand buiten het arbeidsproces te houden.

LITERATUUR

¹ Meijler FL. Gemaskerde werkloosheid. Ned Tijdschr Geneesk 1976; 120: 1437-9.

Utrecht, juli 1985

F.L. MEIJLER

Het naschrift bij het artikel van collega Meijler geeft mij aanleiding tot de volgende vragen:

1. Acht de psychiater onderzochte om psychiatrische redenen arbeidsongeschikt en zo ja, wat is de gestelde psychiatrische diagnose?

2. Heeft de psychiater de visie van collega Meijler, dat onderzochte arbeidsongeschikt is wegens organische afwijkingen, onderschreven?

3. Acht de psychiater onderzochte om integraal-geneeskundige redenen arbeidsongeschikt en zo ja, wat is de gestelde diagnose?

Mol-Wezel, juli 1985

J.R. WIELINGA

Uit het verslag van het onderzoek van de psychiater citeer ik selectief, maar letterlijk als volgt:

1. „Het onderzoek samengevat: geen ernstige stoornissen zoals we die aantreffen bij psychosen en ernstige neurosen . . .”.

2. „De structuur van onderzochte brengt met zich mee dat hij slechts optimale prestaties kan en wil leveren . . . Tegen die achtergrond is het dan ook begrijpelijk dat onderzochte zijn lichamelijke euvels als een ernstige bedreiging heeft ervaren en die bedreiging blijft bestaan, ook wanneer „objectief” gezien de hartfunctie weer optimaal en de bloedsuikerwaarde onberispelijk zouden zijn”.

3. „Ik ben dan ook van oordeel dat onderzochte uit hoofde van zijn karakterstructuur niet in staat geacht moet worden onder de huidige omstandigheden zijn werkzaamheden te hervatten”.

4. „Diagnose: een man met een karakter waarin duidelijk neurotische trekken herkenbaar zijn. Overigens teken ik daar meteen bij aan dat die neurotische structuur in niet onbelangrijke mate een bijdrage heeft geleverd tot zijn levensgang en carrière . . . Het komt mij voor dat onderzochte inmiddels over onvoldoende vitaliteit en reserves beschikt om aan de eisen van het werk te kunnen beantwoorden”.

Ik hoop dat ik met deze citaten de vragen van collega Wielinga in essentie heb beantwoord.

Utrecht, juli 1985

F.L. MEIJLER

De functie van de atrioventriculaire knoop versus hartgrootte van muis tot walvis

Naar aanleiding van het artikel van Meijler over de functie van de atrioventriculaire knoop bij verschillende

zoogdieren (1985; 1329-31) zou ik enige verduidelijking willen vragen aan de auteur omtrent een van zijn conclusies. Het betreft conclusie 4, de eerste zin: „De evolutie van het zoogdier moge blijken uit de vorm en structuur van het hart”. Mijn bezwaar hierbij is dat de strekking van deze zin geheel duister blijft. Hoe blijkt deze evolutie uit vorm en structuur van het hart? In de rest van het artikel is dit nergens verklaard of besproken. Zo er enige gronden zijn voor deze uitspraak heeft Meijler nagelaten deze te vermelden in zijn artikel; of anders gezegd: hij kan deze conclusie niet trekken op grond van de rest van zijn artikel.

Leiden, juli 1985

J. DE HEK

De heer De Hek heeft gelijk; in mijn artikel wordt over evolutie niet gesproken en mijn conclusie 4 lijkt dus uit de lucht te komen vallen. Door het stellen van deze vraag biedt hij mij de gelegenheid hier wat dieper op in te gaan. In de vergelijkende zoölogie wordt de evolutie afgemeten naar de morfologische ontwikkeling van organen en orgaansystemen. Fraai wordt dit beschreven door Ihle et al., vooral voor het bloed- en lymfvaatstelsel.¹ Het zoogdierhart wordt beschouwd als zijnde het meest ontwikkeld en het verst gespecialiseerd van alle vertebraten. Het hart van elk zoogdier van groot tot klein toont dus een verregaande en overeenkomstige morfologische specialisatie, zowel cellulair als macro-anatomisch. Toch kan het walvishart ondanks deze morfologische gelijkenis functioneel niet gelijk gesteld worden aan een rattehart, want als de fysiologische schaalverandering gelijke tred zou hebben gehouden met de anatomische, dan zou, uitgaande van een atrioventriculaire geleidingstijd van 40 ms bij de rat, deze tijd 4.000.000 ms = 4000 s of ruim 1 uur moeten bedragen bij een walvis van 30 ton.

Het is ook moeilijk of onmogelijk vast te stellen of de atrioventriculaire geleiding in de grote zoogdieren erg snel is of in de kleine erg langzaam. Uitgaande van de tussenpositie van de mens en die als norm stellend, neemt de relatieve vertraging van de atrioventriculaire knoop bij kleine zoogdieren toe en bij grotere zoogdieren af. Dit betekent dus dat er functionele aanpassingen hebben plaatsgevonden die we morfologisch en vanuit de evolutie niet of onvoldoende kunnen verklaren. Ik heb met conclusie 4 slechts beoogd, maar wellicht te kryptisch, de in mijn artikel ontwikkelde gedachtengang in een wat ruimer biologisch kader te plaatsen. Ik hoop dat de heer De Hek met deze uitleg tevreden is.

LITERATUUR

¹ Ihle JEW, Kampen PN van, Nierstrasz HF, Versluis J. Leerboek der vergelijkende ontleedkunde van de vertebraten I. Utrecht: Oosthoek, 1924: 363-427.

Utrecht, juli 1985

F.L. MEIJLER

BOEKAANKONDIGINGEN

G. VAN DE RIET, *Sensorische integratie*. Een therapeutische behandelingsmogelijkheid voor kinderen met psychomotorische stoornissen. 91 bl., fig., 1 tabel. De Tijdstroom, Lochem 1985. Prijs: ingen. f 17,50.

R.A. KENNY, *MCQs in geriatric medicine*. 189 bl. Churchill Livingstone, Edinburgh 1985. Prijs: ingen. £ 6,50.